

споживачів, з метою отримання прибутку на основі використання різноманітних аналітичних інструментів вивчення та прогнозування ринку.

Список літератури:1.Тюрин Д.В.Маркетинговий аудит: какоегоорганизовать и правильно провести : Учебник / Д.В. Тюрин. – М. : ИНФРА-М, 2012. – 251 с. 2. Соловьёв В.А. Управлениемаркетинговымпроцессом : Учебноепособие / В.А. Соловьёв, А.В. Дрыночкин. –М. : Восток – Запад, 2010. – 192 с.

Надійшла до редколегії 21.01.2013

УДК 339.1

Цілі та засоби реалізації маркетингового аудиту /С.Е. Кучіна, Д.В. Частій// Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. - 2013. - № 20 (993) - С. 132-135. Бібліогр.: 2 назв.

В статье рассмотрена цель и средства маркетингового аудита, выявлены основные характеристики маркетингового аудита - всеобъемлемость, систематичность, независимость, периодичность. Предложен примерный формат проведения комплексного маркетингового аудита на предприятии.

Ключевые слова: маркетинговый аудит, самоаудит, маркетинговая политика, стратегия, рынок, маркетинг-микс

An aim and facilities of marketing audit are considered in the article, basic descriptions of marketing audit - systematic character, independence, periodicity are educed. The exemplary format of realization of complex marketing audit offers on an enterprise.

Keywords:marketing audit, marketing politics, strategy, market, marketing - mix

УДК 330.341.1

С.В. ГЛУХОВА, канд.екон.наук, доцент, НТУ «ХПІ», Харків

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Проведено компаративний аналіз наукових підходів до оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства; здійснено систематизацію методів за функціональними групами

Ключові слова: інноваційна діяльність, ефективність, методи оцінки ефективності.

Вступ. В сучасних умовах розвитку економіки основою успішного функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є інноваційна діяльність, ефективність якої залежить від адекватної та об'єктивної оцінки.

Не зважаючи на широкий спектр методичних підходів до оцінки ефективності інноваційної діяльності [1-15], їх детальне вивчення дозволило виділити низку дискусійних моментів, а саме: більшість методів спрямовані на оцінку технічних

© С.В. Глухова, 2013

інновацій; оцінка ефективності інновацій здійснюється за умов наявності аналогічних продуктів; розрахунок ефективності базується на ймовірнісних оцінках та прогнозних результатах, які не виключають певний ступінь похибки тощо.

Усі вищезазначені питання обумовлюють необхідність детального вивчення існуючих підходів та їх чіткої систематизації з метою виокремлення пріоритетних складових.

Постановка задачі. Метою статті є систематизація наукових підходів до оцінки ефективності інноваційної діяльності за функціональними групами. Для досягнення поставленої мети вирішено наступні завдання: опрацьовано сучасну теорію оцінювання інноваційної діяльності, виділено змістовні напрями оцінювання, здійснено компаративний аналіз методів оцінки за функціональними групами.

Методологія. Під час дослідження використано методи теоретичного узагальнення, систематизації, аналізу, синтезу, графічної побудови.

Результати дослідження. Аналіз методів оцінки ефективності інноваційної діяльності, представлених в наукових працях дозволив виявити два основні підходи: статичний та динамічний.

Статичний підхід полягає в розрахунку річних, короткострокових показників відносної економічної ефективності. Прихильниками цього підходу є багато сучасних науковців, серед яких О.О. Маслак, С.В. Євтушенко, Б.В. Фурдас, В.І. [1, с. 247-246; 2, с. 61; 3, с. 283].

Так, в роботі О.О. Маслак [1, с. 268] пропонується використовувати показник порівняльної ефективності як різниці між доходами та витратами, проте науковець виділяє лише комерційну та бюджетну ефективність. І, хоча комерційна ефективність повинна враховувати наслідки для всіх учасників інноваційних процесів, розрахунок за даними позиціями не диференціюється.

У праці С.В. Євтушенко [2, с. 61] наводиться ряд показників ефективності інноваційної діяльності, а оцінка ефективності інноваційної діяльності виконується шляхом співставлення даних показників за варіантами. Не зважаючи на змістовність показників та їх економічну обґрунтованість, даний підхід є обмеженим, оскільки вимагає тотожності порівнюваних об'єктів за характеристиками, які входять до складу показників, що є неможливим у випадку принципової новизни продукту.

В дослідженні Б.В. Фурдас [3, с.284] ефективність визначається з позиції приросту прибутку. Приріст прибутку формується за рахунок скорочення питомих витрат на матеріали, зростання продуктивності праці та обсягів виготовленої продукції. Причому для визначення додаткового прибутку від зростання продуктивності виготовлення продукції пропонується використовувати функцію попиту та пропозиції. Проте з позиції варіативного

розподілу результатів, даний підхід є недоцільним, оскільки чітке прогнозування попиту та пропозиції на етапі створення інновації є неможливим.

Динамічний підхід заснований на понятті «грошовий потік», що дозволяє врахувати вплив фактору часу, оскільки розрахунок ведеться за тривалий період. Цей підхід є більш розповсюдженим і використовуваним, він застосовується практично до будь-яких інноваційних заходів. Прихильниками даного підходу є як вітчизняні [4,7,8] так і закордонні [5,6] науковці.

В роботах В.Г. Федоренка, Г.Бірмана, Д. Норткота [4, с. 167; 5, с. 94; 6, с. 43] пропонується використовувати показники чистої дисконтованої вартості, внутрішньої норми прибутку, термін окупності, індекс прибутковості у традиційному вигляді без урахування галузевої специфіки або умов створення та реалізації інновації.

В роботі Г. М. Возняка [7, с. 36] дані показники модифікуються з позиції умов фінансування, а саме - власних та запозичених коштів. Головним дискусійним моментом цього підходу є те, що в якості запозичених коштів приймається банківський кредит, а визначальним при дисконтуванні є ставка відсотків за кредитом.

В дослідженні П.В. Федорович [8, с. 168] використовується метод розрахунку народногосподарського ефекту, розроблений за часів директивної економіки. В якості ставки дисконту приймається нормативний коефіцієнт зі сталим значенням, проте його обґрунтування та порядок визначення не наводяться.

Цікавими є наукові праці Ю.В. Сотнікової та П.А. Орлова [9, с. 12; 10, с. 171], в яких запропоновано методи з позиції сполучення статичних та динамічних оцінок. Незважаючи на їх комплексність та глибину досліджень, слід зазначити ряд суперечливих моментів. Так, у праці Ю.В. Сотнікової [9, с. 12] метод корегування чистого приведенного доходу базується на визначенні пріоритетності одного з альтернативних проєктів шляхом визначення абсолютної ефективності та ефективності з урахуванням чинника (часу). Проте фактично він лише синтезує абсолютну та відносну ефективності, а термін окупності при цьому визначається лише з позиції повернення кредиту.

В дослідженні П.А. Орлова [10, с. 171] пропонується визначати інтегральний економічний ефект за умов тривалого інвестування на основі принципів визначення порівняльної ефективності. Проте усі складові визначаються за кожним роком життєвого циклу, в т.ч. й економія поточних витрат, хоча економічна доцільність даного показника після реалізації

інновації може зникнути; інтегральний показник передбачає амортизацію на реновацію, що обумовлюється інвестиціями, тобто дана методика доцільна тільки для технічних інновацій, що носять поліпшуючий характер.

Окремо слід виділити ряд праць вітчизняних [11, с. 70-72] та закордонних [12, с. 18] вчених, які пропонують методи оцінки ефективності інноваційної діяльності на основі урахування чинника ризику шляхом корегування норми дисконту.

У праці А.В. Савчук [11, с. 71] корегування ставки дисконту пропонується здійснювати на основі відсоткової ставки за депозитом, до якого надходить прибуток від реалізації інновації або індексу купівельної спроможності грошей, тобто інфляції. Окремий розрахунок ставки дисконту виконується з метою урахування ризику виробника шляхом визначення ймовірності зниження обсягу доходної частини.

Цікавим є підхід до корегування дисконту описаний в праці М. Клейтона [12, с. 18]. Для того, щоб нівелювати різницю між коливанням інвестицій по роках, аналітики прогнозують щорічне зростання доходів на три-пять років, а потім, з метою мінімізації похибки в прогнозних розрахунках, до доходу, отриманого за останній рік виконання розрахунків, застосовують формулу різниці дисконтної ставки та отриманого прогнозного зростання доходів з цього моменту. Однак в роботі описані тільки теоретичні положення даного методу та не представлені рекомендації щодо складання прогнозу зростання прибутків.

В результаті аналізу сучасних методик оцінки ефективності інноваційної діяльності визначено таку їх принципову особливість як тотожність методичних засад оцінці ефективності інноваційної діяльності з інвестиційною.

З цієї позиції можна виділити окремий напрямок розвитку методології оцінки ефективності інноваційної діяльності, а саме - пошуку альтернативних методів оцінки [174, с. 15; 254, с. 33; 255, с. 187-189; 196, с. 59; 257, с. 34].

Такі вчені як М.В. Афанасьєв, І.В. Капіган, О.Зозулев та М. Базь [13, с. 15; 14, с. 59; 15, с. 34] в своїх дослідженнях використовують методи оцінки ефективності інноваційної діяльності, побудовані на засадах маркетингу.

В основі оцінки ефективності інноваційної діяльності використовуються такі багатовимірні маркетингові методи, як:

- модель Розенберга [13, с. 15; 14, с. 59], яка полягає в оцінці нового товару споживачами з погляду його придатності для задоволення потреб;

- модель з ідеальною точкою [14, с. 59], що ґрунтується на штучному введенні нового компоненту, котрий є ідеальним з погляду споживача і найбільш повно відображає характеристику нового продукту;
- модель «товарної системи», яка дозволяє оцінити сукупність потреб, що знаходяться в основі товарів-конкурентів [14, с. 59].
- методи бізнес-аналізу та казуальних досліджень [15, с. 34], а саме - оцінки попиту та пропозиції, конкурентоспроможності тощо.

Головним недоліком даних підходів є орієнтація на оцінку інновації лише з позиції споживачів, оскільки ймовірність прогнозування попиту на інноваційну продукцію на початкових етапах низька.

Проведене дослідження методичних підходів до оцінки ефективності інноваційної діяльності дозволило здійснити їх систематизацію за двома основними напрямками: традиційні та альтернативні, в межах яких диференційовано змістові групи (рис.).

Компаративний аналіз методів оцінки ефективності інноваційної діяльності довів, що кожен з них має як переваги так, і недоліки. Досліджувані методики є одновекторними, а відсутність комплексності показників та невідповідність сучасним вимогам не дозволяють використати жодну із представлених методик в повному обсязі.

Рисунок – Систематизація методів оцінки ефективності інноваційної діяльності

Список літератури: 1. Маслак О.О. Оцінювання інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств та визначення їх економічної ефективності / О.О. Маслак, В. Й. Жежуха // Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – Львів : НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.5– С266-270 с. 2. Євтушенко С. В. Шляхи вдосконалення оцінки ефективності інновацій на підприємстві / С.В. Євтушенко // Вчені записки Університету "Крок". – 2008. – №18. – С. 56-65. 3. Фурдас Б. В. Обґрунтування ефективності інноваційного продукту на основі операційного важеля / Б. В. Фурдас // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. - Вип. 18.5. – С. 283-287. 4. Федоренко В. Г. Інноваційні процеси в змішаній економіці. [монографія] у 2-х томах, том 2 / В. Г. Федоренко, Н. П. Денисенко, І. М. Грищенко, та ін. під ред. В. Г. Федоренка, Н. П. Денисенко. – К.:Пік ДСЗУ, – 2008 – 239 с. 5. Бирман Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / Г. Бирман, С. Шмидт: [пер. с англ. под ред. Л. П. Бельих].- М: Банки и биржи. ЮНИТИ, 1997. – С. 94-95. 6. Норткот Д. Принятие инвестиционных решений / Д. Норткот: [пер. с англ. под ред. А. Н. Шохина]. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. – 247с. 7. Возняк Г. М. Економічна оцінка ефективності інноваційних проектів / Г. М. Возняк // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – №1(20). – С. 35-42. 8. Федорович П. В. Методи оцінки економічної ефективності нововведень / П. В. Федорович // Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету. – Серія Економіка. – 2002. – №11. – С. 167-171. 9. Сотнікова Ю. В. Економічна оцінка інноваційної діяльності підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд.економ.наук : спец. 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Ю. В. Сотнікова. – Харків, 2007. – 22с. 10. Інновації: проблеми теорії і практики: [монографія]. – Харків. : ВД «ІНЖЕК»; 2007. – 208с. 11. Савчук А. В. Особенности экономической оценки и выбора инновационных проектов / А. В. Савчук // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – №1(19). – С. 69-75. 12. Клейтон М. Кристенсен. Убийцы инноваций / М. Кристенсен Коейтон, П. Кауфман, С. Ших, С. Уилли // Стратегии. – 2008. – №2. – С. 15-23. 13. Афанасьєв М. В. Інноваційні процеси в системі державного управління і місцевого самоврядування: [наукове видання] / М. В. Афанасьєв, Л. Г. Григоренко, Л. П. Григоренко та ін. [За ред. М. В. Афанасьєва]. – Харків: Видавництво ХНЕУ, 2006. – 212 с. 14. Капітан І. В. Принципи і методи аналізу в управлінні інноваційною діяльністю при виведенні нових товарів на ринок / І. В. Капітан // Економіка та управління підприємствами. – 2007. – №7(73). – С. 54-62. 15. Зозулев А., Бязь М. Маркетинговые исследования инновационного продукта / Александр Зозулев, Марина Бязь // Маркетинговые исследования в Украине. – 2006. - №4(17). – С. 24-35.

Надійшла до редколегії 21.01.2013

УДК 330.341.1

Сучасні підходи до оцінки ефективності інноваційної діяльності підприємства /С.В. Глухова// Вісник НТУ „ХПІ”. Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ „ХПІ”. – 2013. - № 20 (993) - С. 135-140. Бібліогр.: 15 назв.

Проведен компаративний аналіз научних підходів к оцнке інновационной деятельности предприятия; осуществлена систематизация методов по функциональным группам

Ключевые слова: инновационная деятельность, эффективность, методы оценки эффективности.

In the article conducted the comparative analysis of the scientific going the estimation of efficiency innovative activity; systematization of methods estimation on functional groups is done

Keywords: innovative activity, efficiency, methods of estimation of efficiency.